

na Dunaju, v Odesi in v Carigradu, toda krimski boj je razbil vse te osnove. Pozneje (1857) se je v Carigradu ustanovilo prvo bolgarsko književno društvo „Knjižovna občina“, ki je izdajalo dobro urejevan nepolitičen časnik „B'lgarski Knjižnici“ (l. 1858. do 1862.). Uredniki so bili: D. Mutjev, J. Bogoev, G. Krstjovič in Stojanov Burmóv. Zaradi neugodnih razmer je to društvo v kratkem zaspalo.

Šele leta 1869. se je v Braili ustanovilo novo književno društvo „Knjižovno Družestvo“, ki je izdajalo list „Periodičesko Spisánie“. To je najboljši bolgarski list iz prejšnjih let. V njem se nahajajo dragoceni članki zgodovinski, narodopisni in jezikoslovni, književna poročila, narodne povesti in pesmi, potopisi itd. Predsednik tega društva je bil profesor Drinov, tajnik pa Vasil D. Stojánov, ki je v Pragi dovršil svoje nauke ter v čeških listih marsikaj zanimivega napisal o svoji domovini.

Vse slovstveno delovanje te dôle se je razvijalo v časnikih in se je pečalo najbolj z dnevnimi vprašanji. Knjig iz te dôle je malo, kar je tudi naravno, ker so časniki vse moči potegnili náse in ker je število bralcev še bilo prepičlo, da bi se mogle razpečati večje knjige. — Bolgarji, pisatelji in bralci, so bili preveč raztreseni in brez pravega duševnega središča. Knjige, ki so v ptujini izšle, ostale so turškim Bolgarjem večinoma neznane.

Tudi časniki so se vzdržavali le malo časa, ker so bile razmere sila neugodne. Bili so raztreseni po vseh štirih vetrih, a razlikovali so se močno ne le po jeziku, ampak tudi po vsebini. — Časniki, ki so izhajali v turškem cesarstvu, niso mogli in smeli razmer popisovati po pravici in zagovarjati pravih koristij svojega naroda. Če so hoteli imeti mir, morali so se klanjati vladi in jo hvaliti tudi za največja nasilstva. — Človeka smeh sili, kako ti časniki hvalijo „modro in presvetlo vlado“, ki „neprenehoma skrbi za blagor svojih podložnikov“ in pod katere „sijajno senco“ uspeva omika bolgarskega naroda.¹⁾

— V cerkveno-političnem prepiru so vendar imeli prostejše roke in so vsaj tu opisovali reči tako, kakor so bile v resnici, ali pa še huje.

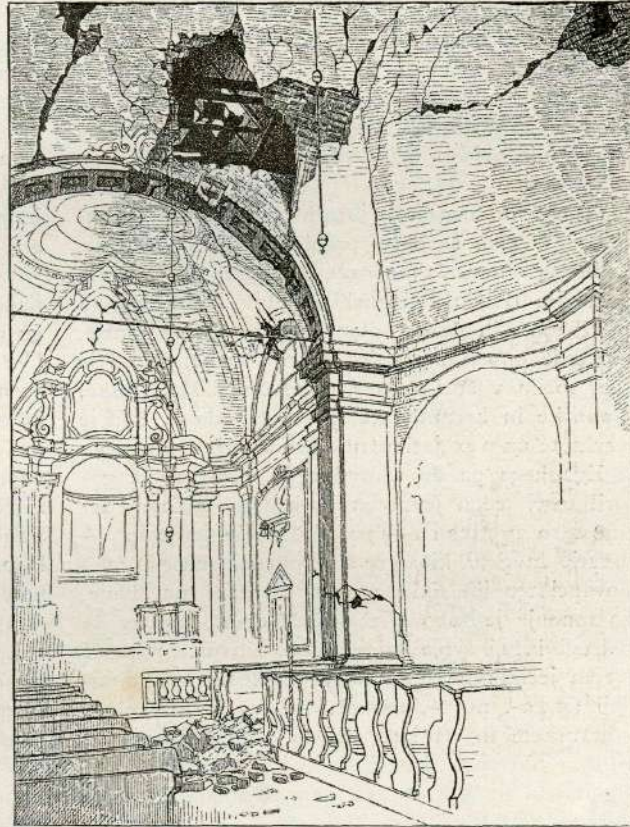
Tudi kakega skupnega načrta niso imeli. Jedni (kateri so v ptujini izhajali), so naravnost priporočali upor, drugi so hvalili turško vlado in o vstaji ničesar niso hoteli slišati. Razlika med njimi se je kazala tudi v tem, da so uredniki bili različno izobraženi. Nekateri so se v ptujini na višjih šolah izgubili, drugi pa še ljudske šole niso videli.

¹⁾ Pypín u. Spasovič l. 158.

* * *

Dasiravno se je v tej dôle vse slovstveno delovanje vrtelo največ krog cerkvenega, političnega in šolskega vprašanja, vendar se je tudi pesništvo in sploh leposlovje jelo razvijati v petdesetih letih.

Posebno priljubljen kot pesnik iz te dôle je že omenjeni P. R. Slavéjkov. Rodil se je l. 1825. v Trjavni. V šolo ni hodil nikdar, vendar si je pridobil precejšno omiko. L. 1852. je prvič izdal svoje pesmi in kmalu potem „Basnenik“ (pesmarica), s katerimi je hitro prišel na glas pri svojih rojakih.

Župna cerkev v Vodica po potresu. (Narisal G. Porenta.)

L. 1857. se je preselil v Carigrad in je ondi izdaval satirične koledarje, s katerimi se je jako prikupil bolgarskemu občinstvu. — Že prej smo omenili, da je izdajal tudi list „Makedonija“, ki mu je bil večkrat zaplenjen in naposled mu je turška vlada celo prepovedala izdajati kakoršen koli časnik.

Zapisal je več narodnih pesmij, popisal narodne običaje in sestavil nekoliko zgodovinskih člankov. — V pesmih posnema novogrško umetno in narodno bolgarsko pesništvo. Pesmi njegove so večinoma ljubavne in satirične, nekaj jih opeva tudi narodne junake. (Dalje.)